

УДК 016:82(477)“1990/2010”

НАУКОВО-ДОПОМІЖНА ПЕРСОНАЛЬНА БІБЛІОГРАФІЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ У 1990–2010 рр.: ОГЛЯД ВИДАНЬ ПРОВІДНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Людмила ПАСІЧНИК

*Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Толстого, 3, м. Рівне, 33028, Україна, тел. (0362) 22-41-61,
ел. пошта: lyuda74@forenet.info*

Відображено результати статистичного аналізу видавничої діяльності окремих книгозбірень України в галузі персональної науково-допоміжної літературної бібліографії за період 1990–2010 рр. Охарактеризовано діяльність найбільш активних у цій сфері діяльності установ та особистостей, представлено їх бібліографічний доробок. За результатами огляду сформульовані висновки щодо перспектив розвитку даного виду бібліографії.

Ключові слова: персональні науково-допоміжні літературно-бібліографічні посібники (ПНДЛБП), науково-допоміжна літературна бібліографія, бібліографічні видання з художньої літератури та літературознавства.

Бібліографічне забезпечення літературознавчої науки до моменту здобуття Україною незалежності було вибіркоким, значним чином регламентованим ідеологічними догмами. Довгий час недоступними для дослідників були праці репресованих письменників та літературознавців, в тому числі представників української діаспори.

За роки незалежності України зацікавленість життям та творчістю визначних українських діячів літературної ниви значно зросла. Істотно збільшився і обсяг матеріалів, що відображають писемну спадщину літераторів, різні напрямки їх діяльності, відомості біографічного характеру.

Орієнтуватися у зростаючому потоці інформації про видатних представників літературознавства без інформаційно-бібліографічної допомоги практично неможливо. Незмінним та подекуди єдиним засобом орієнтації в такого роду матеріалах є персональні науково-допоміжні літературні бібліографічні посібники (ПНДЛБП).

Персональні бібліографічні посібники (БП) різного функціонального призначення багатогранно представлені в українській літературній бібліографії і займають основне місце в системі її бібліографічних видань. Стійкий інтерес до цих бібліографічних джерел пояснюється відносно повільним старінням літературно-естетичної інформації про життя та творчість того чи іншого письменника, поета, літературознавця.

В наш час, коли інтерес до історико-культурної спадщини і особливо її персоналістичної складової відчутно зріс, а біобібліографія активно розвивається в різних напрямках і набуває нової якості, виникає необхідність узагальнити практичний досвід бібліографічної роботи провідних бібліотек України з підготовки та видання цього виду БП, визначити перспективні напрями роботи в галузі персональної науково-допоміжної літературної бібліографії (ПНДЛБ).

Питання розвитку персональної бібліографії загалом є надзвичайно актуальним та активно досліджуваним впродовж останнього двадцятиліття. Причому його різні аспекти вивчають не лише бібліографи, а й історики, краєзнавці, літературознавці, біографісти тощо. Серед значної кількості праць з питань персональної бібліографії чи біобібліографії¹ лише поодинокі присвячені власне персональній літературній бібліографії², а стан видання персональних літературно-художніх БП різного цільового призначення у період 1990–1998 рр. детально охарактеризований у статті Г. Швецової-Водки та Н. Цимбалісти³. Стан бібліографічної забезпеченості українського літературознавства у певні періоди можна прослідкувати за фундаментальними роботами Л. І. Гольденберга⁴ та Р. С. Жданової⁵, що відзначаються надзвичайною скрупульозністю та ретельністю підготовки. Ціла низка публікацій про біобібліографію в контексті різновекторних досліджень біографічної науки належить фахівцям Інституту біографічних досліджень при Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського О. Яценку, В. Попику, Л. Реві, Ю. Вернік, С. Ляшко та ін. Питання побудови електронних біобібліографічних ресурсів були і залишаються предметом зацікавлень таких дослідників, як В. Попик, О. Яценко, В. Здановська, С. Муріна, Ю. Вернік, О. Вернік, Н. Марченко та багатьох інших.

¹ Воскобойнікова-Гузєва О. В. Біобібліографічна діяльність у стратегії розвитку провідних бібліотек України: аналіз ресурсів відкритого доступу // *Українська біографістика*: зб. наук. праць / НАНУ, НБУВ, Ін-т біогр. дослідж. – Київ, 2012. – Вип. 9. – С. 197–214; Сосновська Т. О. Біобібліографічні посібники: деякі аспекти складання // *Створення бібліографічних ресурсів: проблеми та перспективи*: матеріали п'ятих бібліогр. студій, 25. 04. 2012 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. – Харків, 2012. – С. 12–17; Щитинська Г. М. Методика укладання біобібліографічних покажчиків: з досвіду роботи Науково-технічної бібліотеки Львівської політехніки // *Матеріали четвертої міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства"*, Львів, 25 жовтня 2012 р. / ред. колегія: Ю. Я. Бобало, А. Г. Загородній та ін. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012. – С. 482–490; Яценко О. Персональні бібліографічні покажчики – важливий складник у відтворенні життя і творчості українських діячів // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* / НАН України, НБУВ, АБУ. – Київ, 2011. – Вип. 29. – С. 461–475; Устиновський Д. В. Електронні бібліографічні ресурси як джерела створення персональних покажчиків (на прикладі біобібліографії В. І. Вернадського) // *Історія науки і біографістика*: міжвідомч. тематич. зб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/INB/2010-3/10_ustynovsky.pdf. – Заголовок з екрану; Яценко О. Біобібліографія в минулому і її сучасний стан // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – Київ, 2010. – Вип. 28. – С. 478–492; Крымская А. С. Перспективы персональной библиографии в технологиях управления знаниями // *Российское библиографоведение: итоги и перспективы*: сб. науч. ст. / сост. Т. Ф. Лиховид. – Москва: ФАИР – ПРЕСС, 2006. – С. 440–453; Кривенко М. Біобібліографія – жанр особливий // *Бібліотечна планета*. – 2003. – № 4. – С. 27–28 та ін.

² Ільницька М. Літературна персоналія у виданнях академічної бібліотеки у Львові (1940–1970) з погляду сучасної бібліографічної практики // *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. – Львів, 2011. – Вип. 3 (19). – С. 142–152; Матвійчук Л. О. Внесок Л. І. Гольденберга у розвиток академічної літературознавчої біобібліографії (50–80-ті роки ХХ ст.) // *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. – 2012. – № 2. – С. 73–80; Рева Л. Г. Бібліографічні та довідкові джерела української літературної біографіки кінця ХХ – початку ХХІ століття // *Українська біографістика*: зб. наук. праць / НАНУ, НБУВ, Ін-т біогр. дослідж. – Київ, 2010. – Вип. 7. – С. 334–344; Устиновський Д. В. Літературна біобібліографія як джерело збереження і передачі персонологічної інформації // *Там само*. – Київ, 2005. – Вип. 3. – С. 287–301.

³ Швецова-Водка Г., Цимбаліста Н. Видання персональних літературно-художніх бібліографічних посібників в Україні у 90-ті роки // *Бібліотечна планета*. – 1999. – № 4. – С. 35–38.

⁴ Гольденберг Л. І. *Бібліографічні джерела українського літературознавства: путівник*: навч. посіб. для студ. ун-тів. – 2-е вид., випр. і доп. – Київ: Вища школа, 1990. – 254 с.; Його ж. *Українська радянська літературна бібліографія*. – Київ: Наук. думка, 1971. – 179 с.

⁵ Жданова Р. С. *Бібліографічні джерела українського літературознавства, мовознавства та фольклористики 1990–2002* / НІПБ України. – Київ, 2004. – 208 с.

ПНДЛБП досліджуваного періоду частково охарактеризовано в статтях, присвячених видавничій чи бібліографічній діяльності окремих книгозбірень в цілому. На сьогоднішній день, однак, відсутня праця, яка б узагальнювала теоретико-методичні питання створення ПНДЛБП, відображала стан їх видання в Україні та містила повний реєстр цих БП за період 1990–2010 рр.

Предметом даної розвідки є лише організаційна структура системи ПНДЛБП вказаного періоду. Теоретико-методичні питання підготовки таких бібліографічних видань можуть становити предмет окремого, не менш важливого і цікавого дослідження.

Здійснюючи огляд бібліографічних ресурсів України останнього двадцятиліття, можна констатувати, що літературна бібліографія займає чільне місце в бібліографічній роботі багатьох бібліотек. Про це свідчить, зокрема, статистичний аналіз цілої низки бібліографічних видань: уже згаданого метабібліографічного покажчика “Бібліографічні джерела українського літературознавства, мовознавства та фольклористики 1990–2002”, підготованого відомим бібліографом Раною Ждановою; науково-допоміжного БП “Посібники наукової бібліографії, видані в Україні (1991–2005)”⁶; БП “Бібліотекознавство і бібліографія України” (вип. 72 та вип. 73, де є інформація про видання 2006 р.)⁷; щорічників “Метабібліографія України”⁸.

Аналіз цих джерел показав, що ПНДЛБП готують установи, в яких працювали чи працюють діячі літератури; установи, що вивчають життя і творчість видатних діячів в галузі художньої літератури та літературознавства або сприяють вивченню раніше заборонених чи репресованих літераторів; до ювілейних дат представників літературної ниви. Видова та жанрова різноманітність бібліографічної продукції цих центрів визначається потребами споживачів.

Найбільш численними у бібліографічному доробку в галузі художньої літератури та літературознавства є ПНДЛБП, які підготували Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького (ОННБ ім. М. Горького), Національна парламентська бібліотека України (НПБУ), Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника (ЛННБ ім. В. Стефаника) та Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка (ХДНБ ім. В. Г. Короленка). Приблизно чверть від всіх виявлених за заданими критеріями бібліографічних видань складають ПНДЛБП бібліотек ВНЗ. Дещо менше в кількісному відношенні видали Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, різні відділення Наукового товариства ім. Шевченка (НТШ), окремі дослідники особисто, деякі меморіальні та краєзнавчі музеї, однак зазначимо, що ці бібліографічні праці є не менш вагомими та ґрунтовними змістовно у порівнянні з виданнями попередніх бібліотек. Видання усіх перелічених вище установ будуть охарактеризовані у даній статті. В цілому слід зауважити, що отримані в результаті дослідження статистичні дані є певним чином умовними, оскільки деякі БП побачили світ завдяки спільній творчій праці фахівців декількох установ.

⁶ *Посібники наукової бібліографії, видані в Україні (1991–2005):* наук.-допом. бібліогр. покажч.: в 2 ч. – Київ, 2011. – Ч. 2 / Держ. заклад “Нац. парлам. б-ка України”; уклад.: Т. М. Заморіна, Н. І. Тертичка; наук. ред. В. О. Кононенко. – С. 30–58.

⁷ *Бібліотекознавство і бібліографія України:* бібліогр. покажч. / НПБУ України. – Вип. 72. – Київ, 2007; Вип. 73. – Київ, 2007.

⁸ *Метабібліографія України (2007–2008):* бібліогр. покажч. / НПБУ; упоряд. І. А. Ігнатецька; наук. ред. В. О. Кононенко. – Київ, 2009. – 264 с.; *Метабібліографія України (2009):* покажч. бібліогр. посіб. / НПБУ; упоряд. І. А. Ігнатецька; наук. ред. В. О. Кононенко. – Київ, 2010. – 247 с.; *Метабібліографія України (2010):* покажч. бібліогр. посіб. / НПБУ; упоряд. І. А. Ігнатецька; наук. ред. В. О. Кононенко. – Київ, 2011. – 280 с.

Не менш важливими та значними є персональні літературно-художні БП науково-допоміжного характеру, укладені обласними універсальними науковими бібліотеками. Переважно це персональні краєзнавчі БП типу “Письменник і край”, що розкривають біографічні і творчі зв'язки письменника з краєм. Вивченню та типологічному аналізу бібліографічної продукції літературного краєзнавства варто присвятити окреме дослідження. В рамках даної публікації такі БП не розглядатимуться. Не бралась до уваги також персональна прикнижкова бібліографія, хоча вона є важливою, подекуди значною за обсягом та значимою за змістом, і потребує включення в загальний масив науково-допоміжної персональної бібліографії.

Відзначимо найзначніші бібліографічні роботи провідних інформаційних установ у галузі персональної літературної науково-допоміжної бібліографії. Лідирує за кількістю виданих ПНДЛБП досліджуваного періоду Одеська національна наукова бібліотека імені М. Горького. У 1973 р. вона започаткувала серію бібліографічних покажчиків “Літературна Одеса”, присвячених перебуванню в місті видатних майстрів літератури та стосункам корифеїв українського театру з Одесою. За 20 років вийшло друком 8 випусків даної серії: “Константин Паустовский в Одессе” (вип. 5, 1992 р.), “Іван Микитенко” (вип. 6, 1993 р.), “Михайло Коцюбинський в Одесі” (вип. 7, 1994 р.), “Іван Франко в Одесі” (вип. 8, 2001 р.), “О. С. Пушкін в Одесі” (вип. 9, 2001 р.), “Галина Комарівна (Галина Михайлівна Комарова)” (вип. 10, 2004 р.), “І. К. Тобілевич (Карпенко-Карий) в Одесі” (вип. 11, 2004 р.), “Л. М. Кропивницький в Одесі” (вип. 12, 2006 р.).

У 1980 р. бібліотека започаткувала ще одну серію біобібліографічних покажчиків – “Письменники Одеси”. На кінець 2010 р. вийшло 27 випусків даної серії, причому за відтинок часу, що досліджувався, – 21 випуск. Це персональні покажчики, присвячені таким одеським письменникам, як Н. Лур'є, І. Гайдаєнко, Б. Нечерда, Ю. Трусов, Б. Сушинський, І. Рядченко, В. Гетьман, Б. Дерев'янка, М. Левченко, В. Мороз, А. Глушак, І. Гордон, В. Дзюба, Г. Зленко (два видання), С. Стриженюк, А. Зорич, О. Уваров, В. Гаранін, Д. Шупта, О. Різниченко.

Принагідно згадаємо про ще одне цікаве бібліографічне видання ОННБ ім. М. Горького – біобібліографічний покажчик літератури “Наталія Борисівна Кузякіна”, виданий 2009 р. в серії БП “Вчені Одеси”. Цей покажчик є 40-м випуском серії, заснованої у 1957 р., і присвячений знаному театро- та літературознавцеві. На особливу увагу заслуговує і БП “Т. Г. Шевченко в одеській пресі”, окремі випуски якого за певні хронологічні проміжки часу книгозбірня видала у 1996, 1999, 2003, 2005 та 2007 рр.

У підсумку зазначимо, що бібліографічна діяльність ОННБ ім. М. Горького в галузі художньої літератури та літературознавства характеризується певною системністю, систематичністю та стабільністю, ретельним науковим та методично виваженим підходом.

У діяльності НПБУ 1990-ті рр. не були особливо плідними в означеному напрямку. Вони відзначені виходом у світ лише двох ПНДЛБП, присвячених творчості відомих літературознавців Ф. Погребенника (1999) та М. Жулинського (2000). Розквіт бібліографічної діяльності НПБУ на літературній ниві припадає на ХХІ століття. З 2001 р. ця книгозбірня спільно з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України розпочала випуск науково-допоміжних біобібліографічних нарисів у серії “Шістдесятництво: профілі на тлі покоління. Станом на 1 квітня 2013 р. вийшло 15 випусків даної серії, 13 з яких присвячені діяльності таких видатних представників літератури епохи шістдесятництва, як І. Жиленко, В. Шевчук, Л. Костенко, І. Світ-

личний, Є. Сверстюк, І. Дзюба, Є. Гуцало, М. Коцюбинська, М. Вінграновський, І. Драч, В. Симоненко, Г. Тютюнник та В. Дрозд.

Значними за обсягом включених джерел та довершеними в методичному відношенні є ще декілька посібників персонального характеру: БП “Григорій Сковорода. 1722–1794” (укладений НПБУ спільно з Національним музеєм літератури України у 2002 р. до 280-річчя від дня народження письменника і філософа); “Тарас Шевченко: 1989–2003” та “Тарас Шевченко: 1989–2004” (видані у 2004 та 2005 рр. відповідно до 190-річчя від дня народження поета); “Людмила Тарнашинська” (2006); “Видання Миколи Гоголя в Україні: 1831–1923” (2009) та “Видання Тараса Шевченка в Україні: 1840–1923” (2010).

Не менш плідною є й діяльність Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка. Робота її бібліографів над укладанням п'ятитомного біобібліографічного словника “Українські письменники” (1955–1965 рр.) дала можливість виявити імена українських письменників та діячів мистецтв, що були репресовані і довгий час перебували в забутті. Згодом виникла ідея започаткувати серію біобібліографічних посібників “Повернені імена”, втілити яку стало можливим тільки у 90-х роках минулого століття. Так з'явилися відомості про твори та біографічні матеріали М. Йогансена, В. Винниченка, М. Куліша, М. Хвильового, В. Чечвянського, Г. Хоткевича, О. Досвітнього, О. Влизька, А. Любченка, В. Свідзінського, Ю. Вухналя, В. Поліщука, О. Слісаренка, тобто, всі ці БП присвячені персонам, чії імена багато років перебували у забутті, життя більшості з них трагічно обірвалося. Перший випуск цієї серії побачив світ у 1992 р. Фахівці бібліотеки готують такі видання і дотепер.

У 1995 р. при відділі україністики ХДНБ ім. В. Г. Короленка було створено бібліотеку “Канадсько-Українського центру”; літературу для неї подарувало товариство “Канадські друзі України” з м. Торонто. Робота з фондом цієї бібліотеки дала змогу заснувати серію бібліографічних покажчиків “Діячі української діаспори”. Серію присвячено тим, хто вимушено за різних обставин залишив Батьківщину, але не втратив любові до неї. В цій серії вийшли БП, що відображають творчу спадщину І. Багряного, Юрія Клена, С. Гординського, Д. Гуменної, Яра Славутича.

Окрім серійних видань, бібліотека за період 1990–2010 рр. підготувала ще два каталоги виставок: “Шевченкіана української діаспори” (2004) та “Літописець українського простору: до 100-річчя від дня народження У. Самчука” (2005), а 2006 р. у співавторстві з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України – БП по творчості В. Свідзінського.

Таким чином, статистичний аналіз показав рівномірність розподілу підготованих ХДНБ ім. В. Г. Короленка бібліографічних видань у часі. Варто відзначити характерну ознаку бібліографічного напрямку роботи даної книгозбірні: там укладали БП такого виду, як каталоги виставок, що майже не властиво іншим бібліотекам.

Бібліографічний доробок Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника є менше значним у порівнянні з охарактеризованими вище бібліотеками. Він складає 13 ПНДЛБП, причому три з них присвячені одній персоні – письменнику, вченому, педагогу, громадсько-культурному діячу В. Качкану (2000, 2005, 2010). Інші БП є підсумком творчої (іноді не лише літературної) діяльності таких персоналій, як Д. Павличко, Р. Лубківський, В. Лучук, І. Гушак, А. Крушельницький, М. Голубець, О. Дзьобан, І. Франко, Д. Віконська, а також М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького – активних діячів та керівників “Руської трійці”. Всі ці бібліографічні видання відзначає висока культура укладання, ґрунтовність та глибина, залучення епістолярних та мемуарних матеріалів.

Окрім провідних книгозбірень України, у формуванні науково-допоміжних бібліографічних ресурсів персонального характеру беруть участь й інші установи. Серед них чільне місце займає Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Вище вже згадувались бібліографічні видання, до складання яких долучався інститут. Особливим чином слід виділити та окремо назвати цінний для літературознавців-дослідників БП “Юрій Володимирович Шевельов (Юрій Шерех): матеріали до бібліографії”, що з’явився у Нью-Йорку 1998 р. і є результатом співробітництва Української Вільної Академії Наук у США та Інституту літератури. Присвячений показник відомому українському славісту, автору численних праць з мовознавства, історії літератури, літературної, театральної та мистецької критики.

У 2003 р. Інститут літератури підготував БП “Олекса Васильович Мишанич”, присвячений 70-річчю від дня народження видатного літературознавця. Значною подією в українській літературній бібліографії стала поява на теренах України нового фундаментального показника “Микола Гоголь: українська бібліографія” (2009), підготованого та виданого до 200-ліття від дня народження письменника. БП вийшов під егідою Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України та Гоголезнавчого центру Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Ініціатором проекту є відомий український гоголезнавець, доктор філологічних наук, завідувач відділу слов’янських літератур Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, керівник Гоголезнавчого центру професор П. В. Михед.

Львівське відділення Інституту літератури уклало значні та ґрунтовні бібліографії з франкознавства: “Зарубіжне франкознавство” (1997, упоряд. М. Мороз); “Забронене франкознавство: 1885–1980. Матеріали до бібліографії критичної літератури про Івана Франка (публікації, вилучені з наукового обігу в Радянській Україні 1930–1980-х років)” (2006, упоряд. О. Луцишин, М. Мороз). У 1997 р. це відділення видало друком персональний БП “Мирослав Мороз”, що відображає багаторічну діяльність відомого літературознавця, бібліографа, етнографа, франкознавця та фольклориста.

Отже, в цілому діяльність Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України на ниві персональної літературної бібліографії впродовж останнього двадцятиліття можна вважати продуктивною.

Досить активно долучилися до процесу складання ПНДЛБП, особливо у другій половині досліджуваного періоду, бібліотеки вищих шкіл. Найбільш організованою та плідною у бібліографічному плані є діяльність Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка. Персональні показники науково-допоміжного характеру з 1999 р. вона видає в серії “Українська бібліографія. Нова серія”. Деякі БП цієї серії висвітлюють життєвий і творчий шлях відомих літературознавців, письменників, перекладачів, зокрема, В. Моторного, Г. Кочура (два видання), О. Чичеріна, М. Лукаша, Н. Королевої, Н. Копистянської, М. Ільницького, Р. Зорівчак (два видання), М. Гнатюка, Т. Комаринця. Другою, не менш ґрунтовною серією персональних БП цієї бібліотеки є серія “Каталоги книгозбірень”, де описано книжкові видання відомих представників літературного світу, котрі зберігаються у її фондах. Два випуски із цієї серії (2001 р. та 2006 р.) облікують праці Йоганна Вольфганга фон Гете та Івана Франка. Ще один показник цієї ж бібліотеки (2007), що не входить до зазначених серій, містить список праць відомого українського вченого, фольклориста, літературознавця та культуролога Григорія Нудьги.

Бібліотека Ніжинського державного педагогічного університету імені М. Гоголя в серії “Вчені-філологи Ніжинської вищої школи” опублікувала БП таких осіб, як

Ф. Арват, І. Іванов, В. Качановський, О. Астаф'єв (спільно з Київським національним університетом ім. Т. Шевченка), а також у 1996 р. – БП “Ніжинська гоголіана (1979–1995)”.

Наукова бібліотека Національного університету “Кієво-Могилянська академія” бібліографічно оформила літературний доробок своїх літературознавців Д. Наливайка (1999), В. Житника (2000), В. Моренця (2003); із Ужгородського національного університету – О. Теліги (1999), В. Чумака (2000), О. Рудловчак (2001), І. Чендея (2006); Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка – М. Гольберга (1993); Київського національного університету ім. Т. Шевченка – М. Наснка (1998); Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова – П. Хропка (1999); Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського – О. Губаря (2001); Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки – О. Лятуринської (2001, у співавторстві з Кременецьким краєзнавчим музеєм), Лесі Українки (2001); Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова – Н. Шляхової (2003); Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника – Ю. Султанова (2004); Кам'янець-Подільського національного університету – О. Чехівського (2008); Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького – М. Гоголя (2009) та М. Старицького (2010); Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка – Ю. Словацького (2009, спільно з ін. установами); Національного університету “Острозька академія” – Я. Поліщука (2010, спільно з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України та Інститутом східнослов'янської філології Ягеллонського університету).

Особливої уваги та високої оцінки заслуговують персональні покажчики, укладені окремими дослідниками особисто. Найвидатнішою постаттю у галузі краєзнавчої персональної науково-допоміжної літературної бібліографії є закарпатський фольклорист, краєзнавець, літературознавець І. Хланта. Результатом його бібліографічної роботи впродовж останнього двадцятиліття є низка персональних БП про видатних діячів культури Закарпаття: С. Панька (1991), Д. Вакарова (1992), Ю. Керекеша (1992), В. Вовчка (1995), О. Довганича (1995), В. Пагірю (1995, 2006), М. Рішка (1995), М. Зимомрю (1996), І. Сенька (1997, у співавторстві), В. Микитася (1998), І. Чопея (1998), П. Лінтура (1999), Ю. Боршош-Кум'ятського (2000). Всебічне охоплення та ґрунтовне наукове осмислення зібраного І. Хлантаю матеріалу дає підстави стверджувати: дослідник-бібліограф створив яскраві духовні портрети визначних сподвижників на ниві літературознавства.

Бібліографію праць самого І. Хланти у 2008 р. уклав В. Качкан. Ця робота позначена не лише багатством зібраного, дослідженого і систематизованого матеріалу, а й новаторським характером її задуму. У тому ж році видали підготований українською поетесою, перекладачкою, бібліографом М. Тарнавською БП праць її чоловіка “Остап Тарнавський, 1917–2007”.

Цікавим і дуже потрібним для вивчення історії та розвитку літературознавчого процесу є укладений Комісією з питань культури і духовності Верховної Ради України та виданий 2000 р. БП “Соломія Павличко”, що представляє собою своєрідний бібліографічний підсумок творчої діяльності талановитої письменниці, літературознавця, перекладача та публіциста.

Свій внесок у бібліографічну забезпеченість літературної науки зробило і Наукове товариство імені Шевченка. Львівське та Донецьке відділення цього товариства збагатили літературну галузь бібліографією праць талановитих митців слова (В. Гна-

тюка, 1992; В. Сімовича, 1995; Я. Яреми, 1995; В. Оліфіренка, 1998; В. Соболев, 2005). Український науковий інститут Гарвардського університету разом з Інститутом Критики та НТШ в Америці 2007 р. видали БП “Микола Лукаш, 1953–2005”.

За результатами огляду стану видання ПНДЛБП можна прослідкувати певну динаміку: наприкінці 90-х років ХХ ст. зросла кількість таких БП, видавнича діяльність в цьому напрямку залишилася більш-менш стабільною аж до 2007 р. З 2007 р. відбувається послаблення бібліографічної активності провідних інформаційних центрів, що зумовлене, вочевидь, підвищеною увагою бібліографів до формування електронних ресурсів персонального характеру (персональних баз даних, електронних енциклопедій життя та творчості визнаних майстрів слова, електронних БП зі зручними навігаційними можливостями та технологіями мультимедіа тощо).

Робота над дослідженням переконала, що на часі – підготовка метабібліографічного покажчика, котрий би облікував ПНДЛБП за визначений період часу. Повні бібліографічні описи згаданих ПНДЛБП дали б змогу побачити, копівка щоденна праця кого конкретно з бібліографів чи літературознавців стоїть за укладеними бібліографічними персоналіями.

Узагальнивши матеріали дослідження, можна зробити такі висновки:

1. Основний масив проаналізованих ПНДЛБП можна прирівняти до ґрунтовних науково-дослідних робіт, тому перспективно видається підготовка бібліографічних персоналій одночасно з підготовкою академічних зібрань творів літературних діячів, до яких би бібліографічна інформація персонального характеру включалася як складова частина (становила окремих том тощо).

2. Отримати повні, точні, науково вивірені ПНДЛБП можна за умови співпраці низки установ: Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України, Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, Інституту енциклопедичних досліджень НАН України та відповідних книгозбірень. Об’єднанню зусиль таких потужних центрів іноді перешкоджає відсутність визначеного організаційно-методичного та координаційного центру науково-допоміжної літературної бібліографії, що є причиною розрізненості та неузгодженості їх діяльності.

3. Традиційні друковані ПНДЛБП потребують сьогодні доповнення вебліографією, матеріалами епістолярної спадщини, фотоматеріалами, описами архівних джерел, приватних колекцій, мемуарами, картами знань тощо. Підготовані персональні БП доцільно представляти в електронному вигляді на сайтах їх розробників. Зауважимо, що далеко не всі установи притримуються такої вимоги, чим свідомо обмежують доступ до своїх видань значного кола зацікавлених такими бібліографічними джерелами фахівців.

4. Незаперечними є переваги електронної форми подання біобібліографічної інформації: гіпертекстові посилання до повних текстів включених в БП документів (розміщених в електронних бібліотеках, архівах відкритого доступу та ін.), зручна та оперативна навігація, можливість вільного редагування, систематичного наповнення та доповнення новими даними.

5. Розгляд теоретико-методичних питань персональної бібліографії та біобібліографії на різного роду конференціях, семінарах, круглих столах, тренінгах свідчить про її актуальність, важливість та дискусійність, а отже, й про потребу подальших бібліографічних розвідок у цій царині.

SCIENTIFIC SECONDARY PERSONAL BIBLIOGRAPHY OF BELLES-LETTRES AND LITERATURE STUDIES IN UKRAINE FROM 1990 TO 2010: SURVEY OF PUBLICATIONS OF LEADING INSTITUTIONS IN UKRAINE

Lyudmyla PASICHNYK

*Rivne State Humanitarian University,
Tolstoy Str., 3, Rivne, 33028, Ukraine, tel. (0362) 22-41-61,
e-mail: lyuda74@forenet.info*

The article provides the statistical analysis results of publishing business of separate libraries in Ukraine in the sphere of personal scientific secondary literary bibliography in the period from 1990 to 2010. The work of the most active in this sphere institutions and figures was described and their bibliographical achievements were submitted. According to the results of the survey conclusions concerning the prospects of the development of this kind of bibliography were defined.

Key words: personal scientific secondary literary bibliographical manuals (PSSLBM), scientific secondary literary bibliography, belles-lettres and literature studies publications.

НАУЧНО-ВСПОМОГАТЕЛЬНАЯ ПЕРСОНАЛЬНАЯ БИБЛИОГРАФИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ И ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ В УКРАИНЕ В 1990-2010 гг.: ОБЗОР ИЗДАНИЙ ВЕДУЩИХ УЧРЕЖДЕНИЙ УКРАИНЫ

Людмила ПАСИЧНЫК

*Ровенский государственный гуманитарный университет,
ул. Толстого, 3, г. Ровно, 33028, Украина, тел. (0362) 22-41-61,
эл. почта: lyuda74@forenet.info*

Отображены результаты статистического анализа издательской деятельности отдельных библиотек Украины в области персональной научно-вспомогательной литературной библиографии в период 1990–2010 гг. Охарактеризирована деятельность наиболее активных в этом направлении учреждений и личностей, представлено их библиографическое наследие. По результатам обзора определены перспективные направления развития данного вида библиографии.

Ключевые слова: персональные научно-вспомогательные литературно-библиографические пособия (ПНДЛБП), научно-вспомогательная литературная библиография, библиографические издания по художественной литературе и литературоведению.

Стаття надійшла до редколегії 29. 04. 2013

Прийнята до друку 8. 07. 2013